

กลบัญชี

มายากลนั้นเล่นไม่ยาก ถ้ารู้วิธี

ไม่เชื่อถาม David Copperfield ดูสิว่ายากไหมที่จะเสกคนบนเวทีให้หายไปในพริบตา (David Copperfield ที่พูดถึงคือ นักมายากลคนดังนะ ไม่ใช่ David Copperfield ที่เป็นตัวเอก ในบทประพันธ์อมตะของ Charles Dickens กรุณาถามให้ถูกคนด้วย)

กลบัญชีก็เล่นไม่ยาก ถ้ารู้วิธี

เพราะมายากลของบัญชีมีรูปแบบที่ตายตัว แลมหลัการในการตกแต่งบัญชีก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลง แม้วิธีการจะเปลี่ยนไป

เราลองมาฟังกันดู

อย่างแรก ก็พบว่า การบันทึกบัญชีเริ่มต้นที่สมการ (ดูหนังสือ “รู้บัญชีมีประโยชน์” และ “อ่านงบการเงินให้เป็น”) เราเรียกสมการนี้ว่า “สมการบัญชี” สมการบัญชีมีตัวแปรอยู่ 5 ตัว คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้สามารถแบ่งออกเป็น ฝ่ายซ้าย (ด้านเดบิต) และฝ่ายขวา (ด้านเครดิต) ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} + \text{ค่าใช้จ่าย} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนทุน} + \text{รายได้}$$

ด้านเดบิตของสมการบัญชีประกอบด้วยสินทรัพย์ และค่าใช้จ่าย ในขณะที่ด้านเครดิตประกอบด้วยหนี้สิน ส่วนทุน และรายได้ การบันทึกบัญชีในรูปของสมการ ทำให้เราต้องระลึกไว้เสมอว่า ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ผลรวมของตัวแปรทางด้านเดบิตย่อมต้องเท่ากับผลรวมของตัวแปรทางด้านเครดิต (ถ้าไม่เท่า ก็ป่วยการที่จะเรียกว่า “สมการ”)

ทีนี้ถ้าเรานำเอาหลักวิชาพีชคณิตมาช่วย เราจะพบว่า การเปลี่ยนค่าตัวแปรในสมการบัญชีที่ทำให้เดบิตเท่ากับเครดิตเสมอนั้นมีอยู่กันแค่ 2 วิธี **วิธีหนึ่งคือ** การเปลี่ยนค่าตัวแปร (อย่างน้อยสองตัว) ที่อยู่ด้านเดียวกันให้ไปในทิศทางที่ตรงข้ามกันด้วยจำนวนที่เท่ากัน เช่น การเพิ่มสินทรัพย์ทางด้านเดบิตด้วยจำนวน 100 บาท และลดค่าใช้จ่ายที่อยู่ทางด้านเดบิต (เหมือนกัน) ด้วยจำนวน 100 บาทเท่ากัน **อีกวิธีหนึ่งคือ** การเปลี่ยนค่าตัวแปรที่อยู่คนละด้านของสมการบัญชีให้ไปในทิศทางเดียวกันด้วยจำนวนที่เท่ากัน เช่น การเพิ่มสินทรัพย์ทางด้านเดบิต 100 บาท ในขณะที่เพิ่มรายได้ทางด้านเครดิต ด้วยจำนวนที่เท่ากัน

ทำได้อย่างนี้ สมการบัญชีก็จะดุลเสมอ

เชื่อหรือไม่ว่า นี่คือการเคล็ดลับครั้งแรกของการแก้สมการบัญชี

ส่วนเคล็ดลับอีกครั้งหนึ่งอยู่ที่ “ตัวแปร” ที่นำมาเล่น ดังที่กล่าวมาแล้ว ตัวแปรในสมการบัญชีมีอยู่ 5 ตัว คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย ตัวแปร 3 ตัวคือ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนทุน เป็นตัวแปรที่แสดงอยู่ในงบดุล ส่วนตัวแปรอีก 2 ตัวคือ รายได้และค่าใช้จ่าย เป็นตัวแปรที่แสดงอยู่ในงบกำไรขาดทุน

ความจริง ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ล้วนมีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และมีความจำเป็นเท่าเทียมกันในการดำเนินธุรกิจ แผนี่แปลกที่นักลงทุนกลับมีทัศนคติที่แตกต่างไป

ในสายตาของนักลงทุน ตัวแปรในสมการบัญชีสามารถแบ่งเป็นพระเอกผู้ร้ายได้อย่างชัดเจน เป็นต้นว่า

นักลงทุนมักมองเห็นสินทรัพย์เป็นพระเอก ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเป็นผู้ร้าย ทั้งๆ ที่สินทรัพย์และค่าใช้จ่ายอยู่คู่กัน (อยู่ด้านเดบิตเหมือนกัน) แต่กระนั้น นักลงทุนก็ยังชอบที่จะคิดว่า สินทรัพย์คือ “ขุมสมบัติ” ในขณะที่ค่าใช้จ่ายคือ “เงินรั่วออกจากกระเป๋”

“ความเชื่อ” นี้ทำให้นักลงทุนมีทัศนคติที่เพี้ยนไป ต่อสินทรัพย์ และมีทัศนคติที่ไม่ดี (เจ็บใจ) ต่อค่าใช้จ่าย (ที่ใช้คำว่า “ความเชื่อ” เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้)

ทัศนคติดี ที่นักลงทุนมีต่อสินทรัพย์น่าจะเกิดจากการที่สินทรัพย์แรงใจ เป็นภาระการเงินของบริษัท บริษัทที่มีสินทรัพย์มาก จะมีโอกาสในการลงทุนมาก จ่ายเงินปันผลมาก และยังมีมือกับสถานการณ์คับขันได้มาก (ซึ่งนักลงทุนชอบ)

ส่วน “ทัศนคติไม่ดี” ที่นักลงทุนมีต่อค่าใช้จ่าย น่าจะเกิดจากการที่ค่าใช้จ่ายเป็นรายการที่นำไปหักจากรายได้ในงบกำไรขาดทุน ค่าใช้จ่ายยิ่งสูง กำไรยิ่งต่ำ (ซึ่งนักลงทุนไม่ชอบ)

แต่ในทางบัญชี สินทรัพย์ส่วนใหญ่คือ ค่าใช้จ่ายที่ยังไม่ได้เวลารับรู้ในงบกำไรขาดทุน (จึงตั้งพักไว้ในงบดุล) ดังนั้น สินทรัพย์ (ส่วนใหญ่) ในวันนี้คือค่าใช้จ่ายในวันหน้า และค่าใช้จ่ายในวันนี้คือสินทรัพย์เมื่อวานนี้

โดยหลักการแล้ว สินทรัพย์และค่าใช้จ่ายถือเป็นสิ่งเดียวกัน จะแตกต่างกันก็แต่เพียงเงื่อนไขเวลาที่ต้องโอนไปยังงบกำไรขาดทุน (สินทรัพย์บางส่วนอาจต้องโอนไปชำระหนี้สิน) สินทรัพย์ส่วนที่ยังไม่ได้โอนไปไหน จะคงอยู่ในงบดุลเพื่ออวดโฉมแก่นักลงทุน

ตัวอย่างอาจทำให้เห็นภาพง่ายขึ้น บริษัทซื้อรถยนต์มาคันหนึ่งเพื่อใช้ส่งของให้ลูกค้า บริษัทบันทึกบัญชีรถยนต์เป็นสินทรัพย์เนื่องจากบริษัทสามารถใช้รถยนต์ไปได้หลายปี (รถยนต์จึงไม่ถือเป็นค่าใช้จ่ายทันที) เมื่อบริษัทเริ่มใช้รถยนต์ บริษัทต้องทยอยตัดรถยนต์ (สินทรัพย์) ให้เป็น “ค่าเสื่อมราคา” (ค่าใช้จ่าย) ถ้ารถยนต์มีอายุการใช้งาน 5 ปี รถยนต์ก็จะกลายเป็นค่าใช้จ่ายภายใน 5 ปี

ตัวอย่างข้างต้นทำให้เราเห็นว่า สินทรัพย์พร้อมเสมอที่จะแปลงสภาพเป็นค่าใช้จ่าย และค่าใช้จ่ายก็เกิดขึ้นเพื่อสร้างรายได้ ตัวแปรทั้งสองเกี่ยวพันกันและมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันในการดำเนินธุรกิจ (ตัวแปรทั้งสองอยู่ในกระบวนการก่อให้เกิดรายได้)

ดังนั้น ปัญหาที่แท้จริงของบริษัทจึงไม่ได้อยู่ที่การมีสินทรัพย์น้อยหรือค่าใช้จ่ายมาก แต่ปัญหาของบริษัทอยู่ที่ความสามารถในการหารายได้เพื่อมาทดแทนสินทรัพย์ที่สลายกลายเป็นค่าใช้จ่ายไป

ขบปัญหานี้แตกเมื่อไร เราจึงจะเข้าใจว่า การที่จะตราหน้าว่า “สินทรัพย์ดีและค่าใช้จ่ายไม่ดี” นั้นจึงเป็น “ความเชื่อ” มากกว่า “ข้อเท็จจริง”

แต่ถ้าแปลกที่คนส่วนใหญ่ขบปัญหานี้ไม่แตก การสร้าง “กลบัญชีด้านเดบิต” จึงเกิดขึ้น

เมื่อคนชอบที่จะคิดว่าสินทรัพย์เป็นพระเอก กลบัญชีก็เกิดขึ้นเพื่อแรมิตสินทรัพย์ให้มาแสดงในงบดุล และเมื่อคนชอบที่จะคิดว่าค่าใช้จ่ายเป็นผู้ร้าย กลบัญชีก็ต้องเสกค่าใช้จ่ายให้หายไปจากงบกำไรขาดทุน

วิธีการเล่นกลก็ไม่ยาก เพียงแต่ต้อง “ทำลึ้ม” ที่จะโอนสินทรัพย์ไปเป็นค่าใช้จ่ายตามที่กฎบัญชีกำหนดสินทรัพย์ (ที่ไม่ได้ออนไป) จะพักอยู่ในงบดุลและค่าใช้จ่าย (ที่ไม่ได้ออนมา) ก็จะไม่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน

ตัวอย่างของกลบัญชีด้านเดบิตมีให้เห็นอยู่ทั่วไป เช่น บริษัทอาจไม่ยอมตัดค่าเสื่อมราคาในงบดุลกับอัตราการใช้งานของสินทรัพย์ หรือ บริษัทอาจไม่ยอมกำจัดสินทรัพย์ที่ด้อยค่าออกจากบัญชี (ที่รู้ว่สินทรัพย์นั้นไม่มีประโยชน์อีกต่อไป) หรือไม่ยอมตัดหนี้เฝ้าให้เป็นหนี้สูญ (ทั้งที่รู้ยู่แก็ว่าไม่มีทางจะเก็บเงินจากลูกหนี้ได้)

อีกวิธีหนึ่งที่ชอบทำกันคือ การนำค่าใช้จ่ายมา “ย้อมแมว” แล้วบันทึกเป็นสินทรัพย์ (ซึ่งทำให้สินทรัพย์เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายลดน้อยลง) ตัวอย่างเช่น การนำ “ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา” ที่กฎบัญชีไม่อนุญาตให้บันทึกเป็นสินทรัพย์ มาบันทึกเป็นสินทรัพย์ที่ขาดค่า (กฎบัญชีระบุว่า ค่าวิจัยต้องตัดเป็นค่าใช้จ่ายร้อยละร้อย ในขณะที่ค่าพัฒนาบางส่วนสามารถบันทึก

เป็นสินทรัพย์ได้เฉพาะรายการที่มีหลักฐานให้เชื่อว่าจะมีประโยชน์ต่อบริษัทในอนาคต) หรือนำ “ขาดค่าของอัตรแลกเปลี่ยน” ไปบันทึกรวมเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ (เช่น สินค้าคงเหลือหรือเครื่องจักรที่ตั้งจากงบกำไรขาดทุน) แทนที่จะบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนตามที่กฎบัญชีว่าไว้

เดบิตไม่ใช่ด้านเดียวของสมการบัญชีที่มีการแบ่งตัวแปรออกเป็นพระเอกกับผู้ร้าย ด้านเครดิต (หรือด้านขวาของสมการบัญชี) ก็มีพระเอกกับผู้ร้ายเช่นกัน แถมยังมีพระรองอีกด้วย เพราะในสายตาของนักลงทุน หนี้สินคือผู้ร้าย รายได้คือพระเอก ในขณะที่ส่วนทุนนั้นถือเป็นพระรองเพราะเป็นพวกเดียวกับพระเอก

เหตุผล? เพราะหนี้สินบอกให้เห็นถึง “ภาระผูกพันที่จะต้องชำระ” ในขณะที่รายได้บอกให้เห็นถึง “กำไร” และสำหรับส่วนทุนนั้นก็ไม่มีข้อเสียที่จะทำให้นักลงทุนตั้งข้อรังเกียจ

โดยธรรมชาติแล้วหนี้สินถือเป็นสิ่งที่ใครก็ไม่อยากมี แต่หนี้สินกลับกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ นี่สินสามารถก่อให้เกิดผลดีต่อบริษัทตราบเท่าที่บริษัทสามารถแสวงหา “รายได้” มาจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ย (และมีเงินแถมพอกแถมห่ออีกนิดหน่อย) หนี้สินยังมีผลดีตรงที่ไม่ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเจือจางลง (ตัวอย่างเห็นได้จากการที่บริษัทบางบริษัทยอมกู้เงิน แต่ไม่ยอมออกหุ้นเพิ่มทุน) นอกจากนั้น หนี้สินยังเป็นแหล่งกำเนิดของเงินทุน (และสินทรัพย์) เช่นเดียวกับรายได้ หนี้สินกับรายได้จึงถือเป็นเกลอเป็นเสี่ยวกันจนถูกจับให้มายืนเคียงบ่าเคียงไหล่กัน ในสมการบัญชี (อยู่ด้านเครดิตเหมือนกัน)

แม้ว่าหนี้สินจะมีส่วนดีอยู่บ้าง แต่หนี้สินก็มีส่วนเสียที่ไม่อาจให้อภัย โดยเฉพาะเมื่อบริษัทมีหนี้สินมากเกินไป หรือนำหนี้สินมาใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น บริษัทกู้เงินมาลงทุนแต่มีแต่ขาดทุนหรือผู้บริหารกู้เงินในนามบริษัทแต่นำมาใช้ส่วนตัว ส่วนเสียของหนี้สินนี้ทำให้เกิดการสร้าง “กลบัญชีด้านเครดิต” ขึ้น

การเล่นกลด้านเครดิตใช้วิธีคล้ายๆ กับการเล่นกลด้านเดบิต บริษัทอาจ “ย้อมแมว” หนี้สิน เพื่อนำไป

บันทึกเป็นรายได้ เช่น บริษัทได้รับการว่าจ้างให้ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง บริษัทได้รับเงินมาล่วงหน้าแต่ยังไม่ได้ให้บริการออกไป ในทางบัญชี เงินสดที่รับมานี้ถือเป็นหนี้สิน (เรียกว่า “รายได้รับล่วงหน้า”) และจะยังไม่สามารถบันทึกเป็นรายได้จนกว่าการบริการจะเสร็จสิ้นลง การรับรู้เงินที่ได้รับเป็นรายได้ทันทีถือเป็นวิธีหนึ่ง (ในหลายๆ วิธี) ที่ใช้ในการเฝ้าติดตามรายได้

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นตัวอย่างที่เห็นในช่วงปี 2541-2542 ที่สถาบันการเงินออกเครื่องมือทางการเงินแบบผสมเพื่อนับเป็นกองทุนชั้นที่หนึ่ง (เรียกว่า “หุ้นกู้ด้อยสิทธิควบหุ้นบุริมสิทธิ” ซึ่งกำหนดให้จ่ายดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 11 แต่สามารถเรียกไถ่ถอนได้ในปีที่ห้า พร้อมกับแปลงเป็นหุ้นบุริมสิทธิด้วยจำนวนน้อยนิด) เครื่องมือทางการเงินนี้มีกลไกที่เมื่ออ่านสัญญา (เงินกู้) ดูแล้วอาจสับสนได้ว่าเงินที่ได้รับเป็นเงินที่นักลงทุนนำมาซื้อหุ้นบุริมสิทธิ (ไม่ใช่นำมาซื้อหุ้นกู้ด้อยสิทธิ) ทำให้ยืนยันกันในตอนแรกว่าเงินกู้ที่สามารถนำมาบันทึกเป็น “ส่วนทุน” (ผู้ช่วยพระเอก) แทนที่จะบันทึกเป็น “หนี้สิน” (ผู้ร้าย) จนกระทั่งกฎหมายออกมาระงับไว้ (ดูการตีความมาตรฐานการบัญชีเรื่องที่ 3 “เครื่องมือทางการเงินแบบผสมที่ออกโดยสถาบันการเงิน”)

การเล่นกลบัญชีด้านเครดิตยังมีอีกหลายวิธี แต่หลักในการเล่นกลนั้นเหมือนๆ กัน นั่นคือ ทำอย่างไรก็ได้ที่จะโยกหนี้สินไปไว้เป็นรายได้หรือส่วนทุน (หนี้สินมีจำนวนลดต่ำลง และรายได้หรือส่วนทุนมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น) ส่วนรายละเอียดในการเล่นกลนั้นขอเก็บไว้อธิบายในตอนต่อไป

อ่านมาถึงตรงนี้ ยังจำได้หรือไม่ว่า วิธีเล่นกลบัญชี (ตามหลักวิชาพีชคณิต) มี 2 วิธี วิธีหนึ่งคือ การเล่นกลกับตัวแปรที่อยู่ทางด้านเดียวกัน (“กลบัญชีด้านเดบิต” กับ “กลบัญชีด้านเครดิต”) ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือ การเล่นกลกับตัวแปรทั้งสองด้าน (ของสมการ) ในเวลาเดียวกัน (เรียกว่า “กลบัญชีสองด้าน”)

การเล่นกลบัญชีสองด้านมีตัวอย่างให้ดูอย่างดาษดื่น ตัวอย่างเช่น การบันทึกลูกหนี้จากการขายปลอม กล

บัญชีในลักษณะนี้ถือเป็นการยิปป็นนัดเดียวได้พระเอกถึงสองคน (นั่นคือ สินทรัพย์และรายได้) เพราะการเฝ้าติดตามลูกหนี้ปลอมทำให้สินทรัพย์ทางด้านเดบิตเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การขายปลอมจะทำให้รายได้ทางด้านเครดิตเพิ่มสูงขึ้นด้วยจำนวนที่เท่ากัน

ในอดีต บริษัทที่ไม่ประสงค์จะออกนามบางแห่งประกอบธุรกิจโดยการรับจ้างประกอบชิ้นส่วนอะไหล่ (ที่ลูกค้าส่งมาให้จากเมืองนอก) เมื่อประกอบเสร็จก็ส่งสินค้าสำเร็จรูปกลับไปให้ลูกค้า บริษัทมีลูกค้าหลักอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้น ลูกค้าได้ใช้บริการของบริษัทอย่างต่อเนื่อง เรายังได้จะไม่หิวหิวอะไร

เหตุเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารหัวใส (ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่อีกสถานะหนึ่ง) ตัดใจให้ราคาหุ้นทะยานขึ้น จึงหาวิธีเฝ้าติดตามยอดขายให้ตลาดหุ้นฮือฮาขึ้น เมื่อวางแผนแล้วผู้บริหารก็ส่งสวากให้ไปจดทะเบียนเปิดบริษัทขึ้นที่ฮ่องกง โดยตั้งชื่อให้ (เกือบ) เหมือนกับบริษัทลูกค้าที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถ้าดูชื่อเผินๆ แล้วสามารถทำให้คนไปคิดว่าลูกค้าปลอมกับลูกค้าจริงเป็นบริษัทเดียวกันหรือเป็นบริษัทที่อยู่ในเครือเดียวกัน

วิธีเฝ้าติดตามรายได้ทำขึ้นโดยการให้ลูกค้าปลอมส่งใบสั่งเข้ามาจากฮ่องกง พร้อมทั้งส่งอะไหล่ (อะไรก็ไม่รู้) มาให้กล่องหนึ่ง หลังจากนั้นไม่กี่วัน บริษัทก็จะส่งกล่องใบนั้นกลับไปฮ่องกง (อาจจะยังไม่ได้แกะกล่องด้วยซ้ำไป) แล้วบริษัทก็บันทึกลูกค้าปลอมเป็นลูกหนี้และรับรู้รายได้จากการให้บริการ (เดบิตลูกหนี้ เครดิตรายได้) ทำอย่างนี้เรื่อยไปโดยการใช้รหัสเอกสารที่แตกต่างจากรายการค้าจริงจากอเมริกาเพียงเล็กน้อยเพื่อให้เป็นที่สังเกตของผู้บริหาร แต่ไม่ให้เป็นที่ยึดสังเกตของผู้ตรวจสอบ

ยอดขายรายได้ที่พุ่งสูงขึ้นทำให้หนังสือพิมพ์ประโคมข่าวความสำเร็จของผู้บริหารจนใครไม่รู้จักก็ถือว่าเขย ในไม่ช้าราคาหุ้นของบริษัทก็ทะยานสูงขึ้น (ก่อนที่จะดิ่งลงในช่วงวิกฤติพร้อมกับวิกฤติทางการเงินของบริษัท)

การสร้างมายากลนี้สามารถหลอกคนดูได้ตราบเท่าที่เศรษฐกิจยังคงดีอยู่ เพราะลูกหนี้ปลอมที่สร้างขึ้น (โดยไม่มีรายได้และเม็ดเงินจริงเข้ามา) จะทำให้ผู้บริหารต้อง

นำเงินสดส่วนตัว (หรือนำเงินของบริษัทที่หลบไว้นอกบัญชี) มาจ่ายให้บริษัทเป็นระยะๆ แทนลูกหนี้ปลอม (เพื่อไม่ให้เป็นที่ผิดสังเกต) ตราบใดที่ผู้บริหารยังมีปัญหา “หมุนเงิน” มาจ่ายบริษัท รายการนี้ก็ยังไม่ใช่ที่ผิดสังเกต แต่เมื่อไรที่ผู้บริหารหมดแรง “หมุน” จำนวนลูกหนี้ก็จะโป่งขึ้นๆ จนในที่สุด กลบัญชีก็จะแตก (เข้าตำรา “น้ำลดตอผุด”) จนทำให้ผู้บริหารต้องหลบออกนอกประเทศไปเสวยสุขที่เมืองนอกอยู่บ่อยๆ (เพราะสินทรัพย์ส่วนหนึ่งได้ย้ายไปอยู่ในต่างประเทศแล้ว)

ตัวอย่างอีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นกันคือ การเลี้ยงไม่บันทึกค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้หนี้สินลดต่ำลงไปด้วย เช่นบริษัทเป็นเจ้าของศูนย์การค้าแห่งหนึ่ง จะด้วยความโศกเศร้าหรือความไม่รอบคอบในการดูแลรักษาหรืออะไรก็ตามที่ แต่เครื่องเล่นเด็กที่ติดตั้งอยู่ในศูนย์การค้านั้นเกิดเพลิงไหม้จนเด็กเล็กถูกไฟครอกตาย โศกนาฏกรรมอย่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่มีใครอยากให้เกิด แต่เมื่อเกิดแล้วคุณก็ทั้งสองฝ่ายก็ต้องเจอจาดกมลกัน ซึ่งแน่นอนชีวิตที่เสียไปแล้วย่อมเรียกคืนไม่ได้พร้อมกับอะไร อีกหลายๆ อย่าง แต่สิ่งที่สามารถเรียกคืนได้คือ เงินค่าเสียหายที่บริษัทต้องชดใช้

ในกรณีนี้ ไฟได้ไหม้ไปแล้ว เด็กก็เสียชีวิตไปแล้วคำถามอยู่ที่ว่าบริษัทจะจ่ายค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่าไร และบริษัทจะบันทึกบัญชีค่าเสียหายนั้นเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อไร ในประเด็นนี้ กฎบัญชีบอกว่าค่าใช้จ่ายเกิดแล้วเมื่อโศกนาฏกรรมเกิด แม้ว่าบริษัทจะยังไม่ทราบจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง บริษัทก็ต้องทำการประมาณตัวเลขเพื่อนำมาบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีทำได้โดยการเพิ่มจำนวนค่าใช้จ่าย (ผู้ร้ายทางด้านเดบิต) และลดจำนวนหนี้สิน

(ผู้ร้ายทางด้านเครดิต) งานนี้นอกจากบริษัทจะได้ ทั้งดีแฟงและอาญาแล้ว บริษัทยังโดนบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายและหนี้สินในเวลาเดียวกันจนงบการเงินออกมาปั่นเหมือนเคราะห์ซ้ำกรรมชดจนต้องวิ่งหาหล เพื่อใช้บรรเทาหนี้มนต์ให้

ที่นี้สมมุติว่า บริษัทไม่ยอมให้ลงโปรแกรมของบริษัทเสียหายในสายตาชาวโลก จากบัญชีบริษัทสามารถสร้างขึ้นได้คือ การปฏิเสธว่าค่าใช้จ่ายยังไม่ได้เกิดขึ้น (ทำให้ไม่ต้องบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายและหนี้สิน) โดยอ้างว่าคดีที่พ่อแม่ของเด็กฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายยังไม่เสร็จสิ้น (เลยไม่รู้ว่าจะแพ้หรือชนะ ซึ่งฟังไม่ขึ้น) หรืออ้างว่าเนื่องจากคดียังไม่แพ้ชนะ ก็เลยไม่สามารถประมาณว่าค่าเสียหายที่แท้จริงมีจำนวนเป็นเท่าไร (ซึ่งก็ฟังไม่ขึ้นอีกเช่นกัน) เพราะค่าใช้จ่ายและหนี้สินรายการนี้ ทางบัญชีถือว่าบันทึกบัญชีแล้ว โดยประมาณจากจำนวนที่บริษัทจะจ่ายและจำนวนที่พ่อแม่เด็กจะพอใจรับประเคน กับข้อมูลในอดีตเกี่ยวกับการประนีประนอมยอมความหรือคำพิพากษาคัดสินของคดีอื่นที่คล้ายๆ กัน)

ที่ยกมาให้ฟังเป็นตัวอย่างอันน้อยนิด แต่ไม่ว่ากลบัญชีจะมีอีกกี่ชนิด จำไว้ว่ารูปแบบในการแสดงกลมักจะ “ซ้ำเดิม ซ้ำเดิม” ไม่เปลี่ยนแปลง ช่วยศึกษากันไปเรื่อยๆ วันหลังจะสามารถจับกลบัญชีได้มากขึ้น และอาจถูกหลอกน้อยลง

ในครั้งต่อไป จะนำกลบัญชีที่เกิดจริงมาเล่าให้ฟัง โดยเริ่มจากกลบัญชีด้านเดบิต กลบัญชีด้านเครดิต และกลบัญชีสองด้าน จบแล้ว เราจึงนำเรื่องที่แปลกแต่จริงและเกร็ดความรู้ต่างๆ มาเล่าให้ฟังเป็นการแถม